

A konfirmáció

Évek óta egyre hangosabb az a vélemény, hogy túl fiatalon konfirmálnak ifjaink. Sokan már nem hitükről tesznek vallást, hanem „kikonfirmálnak” egyházunkból.

3. oldal

A Waldorf-iskolák

100 évvel ezelőtt kezdtek el terjedni az alternatív iskolák, melyek ma leginkább magániskolaként működnek, de előre mutató módszereik kérdéseket is felvetnek.

4. oldal

Szélmalomharc

Gyerekszerelmként indult, és a katonaság után elvette Irinát. Új rokonai egy kukkot sem tudtak magyarul, és nem is mutattak hajlandóságot, hogy megtanuljanak.

5. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2017. MÁJUS • 28. ÉVFOLYAM 9. SZÁM

Konfirmáció: a hitvalló élet kezdete

Nagyon sok fiatal a konfirmációt egy gyötrelmesnek tekintett felkészülési szakasz lezárásának tekinti, pedig a konfirmáció nem lezárása, hanem éppen az elkezdése egy nagyszerű útnak, a hitvalló életnek. Amikor megkereszteljük a kisgyermeket, akkor a gyülekezet tagjává fogadjuk, a szülők, keresztszülők pedig ígéretet és fogadalmat tesznek, hogy az új életet hitben és hitre nevelik. Amikor eljön a konfirmáció ideje, akkor kettős esemény történik. A fiatal egyrészt megerősíti (konfirmálja) a gyülekezet előtt mindazt, ami keresztelekor őrála reménységben hangzott el, s hitének megvallásával elkötelezi magát a Krisztusban újjászületett életre. Másfelől viszont a gyülekezet is megerősíti (konfirmálja) őt azzal, hogy

a gyülekezeti közösség teljes jogú tagjává nyilvánítja. Ezt a boldog bizonyosságát és reménységét úgy ünnepli meg, hogy fölhatalmazza az ifjút az úrvacsorára való élésre. Így az úrvacsorával való élés annak a kinyilvánításává lesz, hogy az ifjú vállalja a gyülekezettel való közösséget, a keresztyén életszentséget, a Krisztus evangéliumából való táplálást. Sőt, a konfirmáció alkalmával vállalja az ősök nemzedékről nemzedékre vallott hitét és szolgálatát oly módon, hogy ő maga is tevékeny részesévé válik Isten országa építésének. A konfirmáció tehát a keresztségtől az úrvacsoráig tartó hitvalló út egy döntő állomása, egyben a Krisztus mellett hűséggel kitartó élet ígéretes kezdete, illetve annak vállalása egy egész életre szólóan.

Magyar bástya Erdődön

Történelmi szempontból az egyik leghíresebb település Szatmár megyében Erdőd. Turisták tömege érkezik évente a Bükk-aljai városkába, iskolai csoportok, gyülekezetek, magán-személyek kíváncsiak Petőfire és a gazdag egyházi múltra. A magyar hitvallás, történelem és kultúra találkozik ezen a településen, amelyik önmagában egy emlékmű és hitvallásunk, nemzeti létünk és művelődésünk megerősítésére tett felhívás.

De sok esetben sajnós még mindig csalódnunk kell. Erdőd híres várában, ahol a múlt magyarul beszél, ma már senki nem szól Petőfi, legfeljebb Shakespeare nyelven. A Magyarországról, vagy más országból érkező vendégek angolul, a többiek románul hallgatják a történelmi (meg)magyarázatot.

Így tehát, nem marad más, még mindig az egyházak azok, akik segíthetnek, hiszen még mindig magyarul hangzik a prédikáció a helyi római katolikus, református és neoprotestáns gyülekezetekben. A helyi református templom központi fekvésének köszönhetően, és hogy éppen előtte ékeskedik a Petőfi-Szendrey szoborcsoport, több ízben is kimentett már turistákat az informátlanság kátyújából. Többen előre jelentkeznek, mások improvizálnak, de a költő házasságkötésének helyszíne vonzza az anyaországi testvéreket, és nemcsak. (folytatás a 2. oldalon)

Magyar bástya Erdődön

(folytatás az 1. oldalról)

Az elmúlt hónapban két előre bejelentkező csoport is előbb a református templomba jött kiselőadást hallgatni: március első felében a Budapesti Kaffka Margit Iskola diákcsoportja, elmúlt héten pedig a szintén fővárosi Szent Margit Iskola szülői csoportja érkezett, utóbbi Póti Eduárd történelemtanár vezetésével.

Minden esetben (évente több tíz csoportnak) Rácz Ervin helyi református lelképásztor tart tájékoztatót. Beszél természetesen Petőfi Sándorról és az erdődi várról, de arról is, hogy a történelmi egyházak is ösfészeknek, bölcsőnek tekintik Erdődöt. Bakócz Tamás révén olyan szülöttéről beszélhetünk a településnek, aki kis híján római pápa lett a 16. század elején, s ha az a volna nem lett volna..., de a „ha”-val kezdődő mondatoknak nem sok értelme van.

A protestánsok szintén kiemelkedő fontosságúnak tartják a városkát, hiszen Kárpát-medence első magyar zsinatát 1545-ben ott tartják, 29 lelkész jelenlétével, Drágffy Gáspár főúr összehívásával, özvegye Báthori Anna védnöksége alatt és Kopácsi István elnökletével. A lelkész ugyanakkor biztatásul szól arról is, hogy az erdődi református gyülekezet 240 év elteltével lett ismét anyaegyházközség 2009-ben, ezzel is bizonyítva: van feltámadás.

Legutóbb is elhangzott a kérdése, de többször is felteszik: van-e itt jövője a magyarságnak? Mindenesetben így szól a válasz, ha van hit, akkor van jövő, van remény. De csak akkor! Ha állandóan kesergünk, elégedetlenkedünk, nyavalygunk, akkor ne csodálkozzunk, ha gyermekeink elfutnak ettől és külföldre menekülnek: hiszen folyamatosan azt kommunikáljuk, hogy ez itt nem jó. Pedig soha a történelemben nem volt ennyi ennivalónk és ruhánk, mint most. Ha azonban van hitünk, akkor van jövőképünk és megelégedett szívünk, ami erőt ad a kitartásra és a fejlődésre is.

Az egyházak egyik kardinális szerepe ma is a magyarság megtartása. De ez csak Krisztusban lehetséges. Nélküle mellveregetős, száraz szlogeneket, kampánybeszédet hallhatunk, vele azonban lesz erők akár több gyereket is bevállalni, összetartani közösséget, bízni és remélni. Van tehát bástya Erdődön, ahol a lelki szemek előtt még mindig piros-fehér-zöld lobogót fúj a Szentlélek szele.

RÁCZ ERVIN

Hűségességnek találtatni

„Hálát adok annak, aki engem megerősített, a Krisztus Jézusnak, a mi Urunknak, hogy hűnek ítélte és szolgálatra rendelt” (1Tim 1,12)

Istennek hozzánk szóló Igéje azzal kezdődik, hogy Pál apostol hálát ad annak, aki őt megerősítette, vagyis Jézus Krisztusnak. Ritka ember az, aki hálát tud adni bármiért is, különösen Istennek az Ő ajándékaiért és kegyelméért. Tapasztaljuk, hogy milyen hálátlan tud lenni az ember. Sokszor mi magunk is hálátlanok vagyunk, elfeledkezünk köszönetet mondani.

Ebben az igében éppen arról van szó, hogy hálát kell adnunk. Pál apostol is hálát ad, de nem embereknek, hanem Jézus Krisztusnak. Annak ad hálát, „aki engem hívnek ítélte, rendelvén a szolgálatra.” Az új fordítás szerint: megbízhatónak tartott a szolgálatra. Miről van szó? Éppen őt tartotta megbízhatónak a szolgálatra, aki Saulusként annyi kárt tett az egyházban? S most azt mondja, hogy hálás a szíve azért, amiért őt Jézus kiválasztotta a szolgálatra? Hogy lehet ez?

Ha magunkra gondolunk, mi is azt kérdezzük, hogy lehet, hogy bennünket is méltónak talál Isten a szolgálatra: a férjet és apát, a feleséget és anyát, a nagyszülőket, a gyermekeket és ifjakat a maguk rendjén, a családban és a gyülekezetben? Hiszen botladozó, fogadkozó emberek vagyunk. Ám emlékezzünk Péterre. Ő is fogadkozott, és mégis Jézus neki mondta: Legeltesd az én juhaimat! Így bíz meg bennünket is az Úr Jézus Krisztus.

Pál apostol azt is mondja, hogy mielőtt megbízta volna őt az Úr Jézus, előbb megerősítette őt. Nagyon fontos nekünk is, hogy ki erősít meg! Mert a gonosz is meg tud erősíteni. A rosszra, a bűn elkövetésére. Saul is ezért üldözte azokat, akik Jézus Krisztus követői lettek. Ő maga vallja be: káromló volt, üldözte a keresztyéneket, erőszakos ember volt, de a damaszkuszi úton találkozott Jézussal. Mennyei fényesség vett körül, földre rogyott és nem tudott mást tenni, mint kérdezni: Ki vagy te, Uram? Aztán tovább kérdezett: Mit akarsz, hogy cselekedjem? (ApCsel 9,1-15)

MEGTAPASZTALT KEGYELEM

Aztán megtapasztalta Pál apostol, amit mi is megtapasztalunk, és amiről ő maga tesz bizonyosságot: „bőségesen kiáradt reám az Úrnak kegyelme”. Ez a túlaradó kegyelem, ezt nem lehet emberi ésszel felfogni. Ezt csak hittel elfogadni lehet. De aki elfogadja, az már érti az ige folytatását is, amit Pál így fogalmaz meg: „Igaz beszéd ez és teljes elfogadásra méltó, hogy Krisztus Jézus azért jött e világra, hogy megtartsa a bűnösöket, akik közül első vagyok én.”

Milyen nagy igazságot fogalmaz meg itt az apostol! Ez a beszéd az Úr beszéde, Isten Igéje igaz beszéd. Mi emberek sok mindent tartha-

tunk igaznak, sokszor a magunk szempontjából, de egyedül Isten beszéde igaz. És teljes elfogadásra méltó. Vagyis az, hogy elküldte az Ő Fiát, hogy a bűnösöket üdvözítse.

Az igazság teljességét írja le itt Pál apostol: igaz az, hogy mi bűnös, kárhozatra méltó emberek vagyunk, de Istennek, látva elesett voltunkat, megessett rajtunk a szíve, és Jézus értünk jött, hogy megtartsa, hogy üdvözítsen bennünket.

Ugyanezt olvassuk a Zákéusról szóló történet végén is: „Azért jött az embernek Fia, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett.” (Lk 19,10) Isten könyörült rajtunk, mint ahogy könyörült Pál apostolon is, vagyis Saulon ott, a damaszkuszi úton.

Megtapasztalad-e már ezt? Ha megtapasztalad és átélte azt, hogy Isten rajtad is kegyelmét gyakorolta, akkor lépj tovább. Pál

erről így ír: „De azért könyörült rajtam, hogy Jézus Krisztus bennem mutassa meg legelőbb a teljes hosszútűrését, példa gyanánt azoknak, akik hisznek Ő benne, az örök életre.” Vagyis nem csak arról van itt szó, hogy Isten hosszútűró volt Pál irányában és velünk szemben is, hanem sokkal többről.

Ahogy az apostol példa volt a többiek előtt, úgy kell mi is példa legyünk a többi ember számára, hogy ők is higgyenek, hogy ők is örök életre jussanak. Ehhez azonban szükségünk van Isten Szentlékének erejére és világgosságára.

Végül az apostol dicsőséget ad az Istennek! Újból mondom: nem magát emeli ki; nem az embereknek hálálkodik, hogy bevezették a városba; nem Anániásnak, aki imádkozott érte. Az apostol az örök, a láthatatlan és egyedül bölcs Istennek ad dicsőséget. Természetesen hálás Isten gyermekeiért, akik által Isten sok mindent megtanított neki és vezette őt, de dicsőséget Istennek ad egyedül, és ez így helyes.

Ezt kell nekünk is megtanulnunk. Ne embereket istenítsünk, hanem egyedül Isten előtt boruljunk térdre és Neki adjunk dicsőséget. Örökkön örökké!

CSOMAY ÁRPÁD

Konfirmáló fiatalok

Évek óta egyre hangosabb az a vélemény, hogy túl fiatalon konfirmálnak ifjaink. Már nem hitükről tesznek vallást (tisztelet a kevés kivételnek), hiszen jószerevével csak a szülőknek és a nagyszülőknek fontos a konfirmáció, a többség „kikonfirmál” egyházunkból.

Az ünnepi ebéd, a családtagoktól kapott ajándékok teszik emlékezetessé az alkalmat, nem pedig az áldás vagy a fogadalomtétel. Pedig a konfirmálás az Istennel való személyes találkozásnak egyik legfontosabb alkalma, a megterés és a hitvalló élet mellett való elköteleződés nyilvános megvallása kellene legyen.

A konfirmáció talán egy felfedezőúthoz hasonlítható: megismerjük benne református keresztyén hitünk tanításait, egyházunk életét, valamint az egyház Urát, a mi Urunk Jézus Krisztust, így a konfirmáció a hitre jutás alkalmává lehet. A „konfirmáció” szó latin kifejezés, és annyit tesz: „megerősítés”. A Szentlélek erősíti meg ébredő hitünket. Mivel a latin szóban a hangsúly a második szótagban van, római katolikus testvéreink a konfirmálás szót firmálás és az ebből kialakult bérmálás szóra magyarították. Istennek lelke nem csak a konfirmáció alkalmával kezd el munkálkodni az életünkben, mert már az is a Szentlélek műve volt, hogy szüleink és keresztszüleink megkereszteltettek. A keresztség alkalmával megígérték: úgy nevelnek és neveltetnek, hogy majd a konfirmációban mi is vallást tegyünk a mi Urunkról, Jézus Krisztusról, mint Megváltóról.

VETÉSTŐL ARATÁSIG

A korai egyházban a konfirmálás a keresztség feltétele volt. A hittani felkészítés megelőzte a sákramentum kiszolgáltatását. A gyermekkeresztség elterjedésével azonban a hitvallás (és felkészülés) természetes módon későbbi időpontra került. A szülők és keresztszülők fogadalomtétel „helyettesítette” a megkeresztelt hitvallását a konfirmációig. De mennyiben a hitről szóló vallástétel a konfirmáció?

A pubertás kor ugyanis az identitáskeresés ideje. A fiatalok életüknek éppen ebben a korszakában mennek át azon a személyiség-fejlődésen, ami gyökeresen megváltoztatja érték- és normarendszerüket. Megváltozik kapcsolataik formája és minősége a családban, az iskolában és a barátokkal is. A konfirmáció ebben a keresésben nyújthat segítő jobbot.

A változás sohasem történik zökkenőmentesen, amit a környezet és a család zavarként érzékel és értékel. A fiatal ekkor válik nehezen kezelhetővé, egyenesen nevetlenné. A gyermek kilép az addig megszokott családi szerepköréből, újonnan szerzett tapasztalatokat és benyomásokat szerezve tér haza, ha pedig több generáció él együtt mindez érték-ütközésekkel is jár. Látszólag ezeket a problémákat a konfirmáció akár tovább is nehezítheti.

Jelen írásunkban nem kívánjuk ezt a véleményt sem cáfolni, sem igazolni, hanem a konfirmációi istentisztelet elemeit átgondolva és elemezve abban kívánunk segítséget nyújtani, hogy „helyére kerüljenek” a szimbolikus részek és az azokban rejlő lehetőségek.

Minden konfirmációs istentisztelet ünnepélyes bevonulással kezdődik. A lelkipásztor (és esetleg a presbiterek) vezetésével a konfirmándusok együtt foglalják el a helyüket a templomban. Ennek az értelme és jelentése azonban mélyebb is lehet annál, minthogy ők az alkalom „főszereplői”, akiket a gyülekezet „megtisztel” azzal, hogy fennállva várja őket. A templomban az új hely elfoglalása az új kapcsolati forma kifejezésére szolgál.

A KÖZÖSSÉGBE ÉPÜLNI

Az istentiszteleten aktív és kreatív módon ők maguk is részt vesznek és nemcsak a kikérdéssel. Saját szöveggel, imával vagy ünnepi beszéddel készülve. Már ebben is átélhetik azt, hogy a gyülekezetnek önálló, felnőtt tagjai (egyetemes papság).

Ugyanezt erősíti az úrvacsora, amit először vehetnek a gyülekezet közösségében. A közös étkezés a családban is integrációs hatású. A konfirmáltak fogadalmá pedig a családról való leválási folyamat szimbolikus cselekedetként is felfogható.

A konfirmációi istentisztelet másik fontos része az áldás, aminek megerősítő szerepe van. A felnőtt életrendben való megerősítés Isten áldása és jelenléte nélkül lehetetlen.

A konfirmáció ebben nagy lehetőség. A fiatalok eddigi élete kibővül, vertikális irányban, Isten felé is, ha megtapasztalják Isten jelenlétét tetteiben. Ezért fontos, hogy a konfirmációra való felkészülésben helyet kapjon az istentiszteleti elemek magyarázata és begyakorlása. Nemcsak azért tehát, hogy zökkenőmentesen történjenek az események a templomban, hanem azért, hogy a hitfejlődés állomása legyen a személyiség-fejlődés rögzös útján.

A konfirmáció azonban nem szakítás a családdal, hanem egy új életszakasz kezdete a fiatal lelki fejlődésében!

TOKÁR SÁNDOR

A Heidelbergi Katekizmus

Luther Márton 95 tételétől kezdve a hitelvi kérdések összefoglalása a protestáns egyházak fő kérdésévé vált. A római egyházzal szembeni védekezés és a református identitás erősítésére több hitelvi összefoglalás is született, melyek közül a Heidelbergi Káté 129 kérdés-felelete máig református anyaszentegyházunk konfirmációi „tananyaga”.

Szerzői Zacharias Ursinus és Caspar Olevianus, református hittudósok, akiket III. Frigyes pfalzi választófejedelem azzal bízott meg, hogy a Biblia alapján írjanak olyan vallástani népkönyvet, amelyből minden korú és állapotú református hívő tisztán és igazán megismerje a keresztyén vallást, és amely a más vallásúakkal szemben hitvallási irat gyanánt is szolgáljon. Az elkészült művet a zsinati jóváhagyás után a fejedelem 1563. január 19-én kelt előszavával ellátva és saját címerével díszítve közrebocsátotta.

III. Frigyes négy szempontot tűzött ki célul, amikor a Heidelbergi Káté összeállítását felkérte munkájuk megkezdésére: a kátének az ifjúság tanítását kell szolgálnia; legyen útmutatás lelkipásztorok és tanítók számára; kapjon szerepet az istentiszteleten és az év 52 vasárnapján legyen a vasárnap délutáni istentisztelet magyarázatának alapja.

A káté népszerűsége nem véletlen. Szembeötlő tulajdonsága a praktikusság (szent haszonelvűség), amely a „mi hasznát veszed?” kezdetű kérdésekben fogalmazódik meg. Hét kérdés is így kezdődik, mert a káté csak arról beszél, ami a legfontosabb. Nem teológiai szakkönyvnek íródott, hanem gyakorlati segítséget kíván nyújtani lehetséges hitbeli kérdésekre. Semmi haszontalan vagy értelmetlen szörszálhasogatás nem kaphatott helyet benne.

A legfontosabb talán mégis a kérdésre adott feleletes megfogalmazás, ami az elmélyítés megkönnyítésén túl azt is eredményezte, hogy a református gondolkodásba és az egyházi nyelvezetbe is gyökeresen beépült.

Bár a kátében nincs sem államtan, sem világnézeti elképzelések, de aki követi tanítását olyan életformáló útmutatást kap, amellyel el tud igazodni az élet nehéz kérdéseiben is. Így válhatott a Heidelbergi Káté általános hitvallási dokumentumunkká. (Fekete Károly Heidelbergi Káté-magyarázata nyomán)

Alternatív oktatás Európában

A gyermek kíváncsian jön az iskolába, és azt éli át, hogy ezt nem tudom megtanulni, nem érdemes megtudni, unalmas, érdektelen. Amikor ez ellen lép fel egy közoktatási rendszer, akkor az alternatívák útján halad és olyan iskolát teremt, ahová a gyerekek szeretnek járni. Kimutathatóan kevesebb a hiányzó azokban az iskolákban, ahol jól érzi magát a gyermek, míg a másik iskolában unatkozik, szorong, kudarcot vall.

Ennek álltak élére az alternatív iskolák megalapítói, és egyes országokban maga a közoktatási rendszer.

A finnek – akiknek jó pár évvel, évtizeddel ezelőtt szintén elég rossz volt az iskolájuk – 10–20 év kemény munkájával olyan gyermekközpontú iskolát hoztak létre, mellyel az élre kerültek az európai vizsgálatban. Ezzel nagyon sok minden összefügg, például egy társadalom egészségessége is, hiszen a finnek nemcsak ebben, hanem gazdasági értelemben is az élre törtek.

Dániában 170 éve „csak” alternatív iskolák vannak, és nagyszerűen működnek. Ebben a rendszerben nem voltak botrányok, szemben a centralizált iskolarendszerekkel, ahol mindig vannak. Túl sokan buknak, túl sokan kimaradnak, véglegesen eltűnve az iskolarendszerből.

Franciaországban – bár engedélyezett az alternativitás – hosszú idő óta centralizált iskolarendszer van (bár most már jó ideje éppen átformálódóban).

Az Európa Tanács 1992 körül elrendelt egy vizsgálatot, mert egy kibontakozó vitában a franciák azzal érveltek, hogy ez a centralizált rendszer biztosítja az esélyegyenlőséget és az igazi átjárhatóságot. A vizsgálatból kiderült, hogy Franciaországban a diákok 15–17%-a kiesik az iskolarendszerből, Dániában pedig 3–4%. Az biztosítja tehát az esélyegyenlőséget, ha sokféle iskola van, és minden gyermek megtalálja a neki megfelelőt.

Országoként különböző ez az arányszám, több európai államban 4–5–6%-os, de ha már 3–4%-nyi az alternativitás, az már jó és hatékony. Hollandiában, Dániában 80–100%-nyi az arány. Franciaországban viszont lényegesen kevesebb. Németországban ma már 191 Waldorf-iskola működik, nagyon magas diáklétszámmal. Romániában kb. 11 000 gyerek tanul alternatív iskolákban, leginkább a fővárosban, míg Magyarországon 20 000 diák tanul 40 alternatív iskolába tömörülve és ezen kívül kb. 10 000 magántanuló van.

HAGYOMÁNYOS ISKOLA VAGY ALTERNATÍV MAGÁNISKOLA?

A Waldorf-iskolák margójára

„Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket és ne tiltsátok el őket, mert az ilyeneké Isten országa” (Mk 10,14)

Száz évvel ezelőtt kezdtek el terjedni az alternatív iskolák, melyek ma leginkább magániskolaként működnek, és mivel államilag csak részfinanszírozásuk van, csupán egy gazdagabb réteg gyermekei által elérhetőek.

Az alternatív iskoláknak van egy nagy előnye: az, hogy figyelembe veszi a gyermek erősségeit, és gyengéit, ott fejleszti jobban, ahol a gyermeknek erősségei vannak, így mire eljut a kamaszkorba, már tudja, milyen irányba induljon el, tisztában van a képességeivel. Az alternatív iskola meggyőződése, hogy a gyerekekből van mit kibontakoztatni, és tudja, hogy ez a kibontakozás nagyon eltérő ütemű lehet, és hogy nem az osztályhatárok átlépéséhez kötött. Megfigyelték, hogy aki alternatív iskolából hagyományosra váltott, nehezen alkalmazkodott, hiszen másféle elgondolás van a kettő háttérében, viszont, aki alternatív iskolában végig tudta vinni tanulmányait, kiváló, képzett, kreatív munkaerő lett, messze megelőzve társait.

De az alternatív iskoláknak is van hátránya, ami talán nagyobb súllyal esik a latba, mint előnyei. Legnagyobb hátránya például a Waldorf iskolának, mely ma a legelterjedtebb, hogy megjelenik benne a „vallásos” nevelés, mely nem a keresztyén tanokban gyökerezik, hanem egy keleti és nyugati hitvilágot ötvöző egyéni tanításban, mely nem egyeztethető össze a Biblia tanításaival. Nem csupán tananyagot tanul a gyermek ott, hanem egy világméretű kap, mely világméretű az ezotériára valamint a lélekzavandorlásra épül. A gyermekek nem is használhatnak Bibliát. Tehát miközben egy olyan módszerrel tanítanak, mely a gyermek egyéni fejlődését elősegíti, közben kap egy olyan világszemléletet, mely hívő református embertől messze áll. Ez nem is ellenőrizhető, hiszen zárt rendszerben tanítanak, és a szülő csak fokozatosan szembesül azzal, hogy gyermekébe olyasmit csepegtetnek, amit nem szeretne, fel sem tudva mérni ennek a következményeit.

A SZELLEMI ALAPOK

Nagyon fontos a bibliai istenhitre épülő nevelés, hiszen annyi irányzat, hit, tévhit van a világunkban terjedőben, hogy a gyermek képtelen lesz tájékozódni az életben, ha nem mutatunk fel igazi értékeket. Miközben fontos az individuális nevelés, mely a gyermekre néz, nagyon fontos a világnézet, melyet megtanul, átvesz tőlünk vagy a nevelőtől, oktatótól.

Mi lenne a megoldás? Mivel az iskolák legnagyobb része állami igazgatásban van, és ha

gyománys iskolaként működik, valamint a tanterven változtatni nem tudunk, ha lehetőségünk van, válasszunk tanítónőt, hiszen az oktatáson kívül és azon túl az ő személye öt éven át formálja gyermekünket. Vannak ma alternatív módszereket használó, hagyományos iskolában tanító pedagógusok, akik gyermekközpontúak, és időnként el tudnak tekinteni a tantervtől és a gyermekünkre időt áldoznak, hogy saját képességei alapján, saját tempójában fejlődjen. A mai tanterv követelményeinek csak nagyon kevés gyerek tud megfelelni. van, amiben gyorsan halad és van, amihez több idő kell neki, mint amit előírnak számára.

Viszont nagyon fontos, hogy a gyermek jól érezze magát ott, ahol napi öt órát eltölt. Természetesen nem fogja magát mindig jól érezni, hiszen a követelmények szorítása alól ki-kibújna sokszor, de ha szereti a tanítónőt és az osztálytársakat, szívesen megy iskolába, onnan tudhatjuk, hogy jó kézben van. Ma már sokféle módszert alkalmaznak a pedagógusok, hogy elérjék azt, hogy a gyermekek játszva tanuljanak.

Sokszor megkérdezem tanítóktól, hogy negyedik osztályra a kezéből kikerült gyermekek közül hány nem tud írni-olvasni? Ha jó pedagógus, úgy végzik el a negyedik osztályt, az alaptudást elsajátították. Innen tudom lemérni, hogy alkalmaz alternatív módszereket, saját képességei szerint fejleszti a gyermekeket, és minden gyermekre odafigyel, hogy a leggyengébb gyermeket sem engedi ki a kezéből úgy, hogy nem tud legalább írni-olvasni. Aki csak a jókat fejleszti, és úgy tündököl szavalóversenyeken, mesemondó versenyeken a diákjaival, hogy közben az osztályában analfabéták vannak, azt sem választanám, és aki úgy belelendül a lemaradt gyermekek tanításába, hogy a jók elakadnak, azt sem.

Szélmalomharc

Gyerekszerelemként indult, és az érettségi vizsgáig ez a vonzalom beérett. A katonaság után tehát Irinát, volt osztálytársát vette feleségül Tibor. Olyan családba nősült, ahol egy kukkot sem tudtak magyarul, és nem is mutattak hajlandóságot arra, hogy megtanuljanak.

Minék? Tibi, a vejük, tökéletesen uralta a román nyelvet, nem is járt magyar iskolába, mert rég megszűnt a faluban, a magyar apatárssal, anyatárssal is könnyen tudtak értekezni, csupán az idős nagyszülők értetlenkedtek olykor, de nekik elnézték.

Az új rokonság hozzáállásában nyoma sem volt rosszhiszeműségnek, ellenséges indulatnak, sőt, örültek is, hogy olyan házba kerül a lányuk, ahol nem szűkölködnek semmiben, meg van vetve a fiatalok feje alja, nem a kanálnál-villánál kell kezdeni a szerzést.

Hogy miként vélekedtek fiuk választásáról a szülők, azt nem kötötték senkinek az orrára. Amit hallani lehetett tőlük, csak ennyi volt: – „Ez a legszebb lány a faluban.”

Menyasszonynak is gyönyörű volt, az öregek is elismerték. Azt viszont rosszalatták, hogy még köszönni sem szokott magyarul. A lakodalomban meg csak hozzá és a rokonaihoz igazodtak, hogy elejét vegyék mindennemű sértődésnek.

– „Húzzatok már nekünk való nótát is!” – mondta a zenészeknek a nagyapa, de a primás bizalmaskodva súgta a fülébe: – „A mi nótánkat már régen elhúzták, Jani bátyám! Még tizenhétben...”

Az öreg azonban nem hagyta magát: – „Legalább valami hallgatót!...”

Ezt meg is kapta a fiától. Fojtott hangon szólt rá: – „Ne okvetetlenkedjen, hallgasson, apám!”

Szót fogadott. Még vacsora előtt hazament. A felesége azonban kitarzott, tett-vett, nézgelődött. Reggel pedig egyfolytában morgolódott otthon az öregjének. – „Nem kellett volna éppen ennyire keresni amazoknak a kedvét! Se vacsora-beköszöntés, se menyasszonytánc, se menyecsketánc, pántlikás kosárba gyűjtötték az ajándékpénzt, és cserébe mindenki kapott egy szeletet az emeletes menyasszonytortából. Hát már semmi sem jó abból, ami volt? El akarják felejteni a szépet? Hova jutunk így?!”

A szerelem gyümölcse nem sokáig váratott magára, hamarosan megszületett a kisbaba. – „Szakasztott az apja. A mi fajtánk!” – újságotlalta boldogan az urának öregmama (most már dédmama), és a hír hallatán Jani bácsinak is mosolyra szaladt a szája. De azért megjegyezte: – „A gyerekek jobban örültem volna, mert vinné tovább a nevünket.”

Ami a nevet, pontosabban a keresztnévet illeti, kettőt is kapott a kis újszülött. Egy román és egy magyar hangzásút. Így egyik család sem érezhette, hogy megrövidítették. A beszélgetés is két mederben folyt odahaza, ebben a

kettősségben cseperedett a kislány. Szemlátomást nyiladozott az értelme, mindenkire figyelt, de két és fél éves létére is alig néhány szó hagyta el a száját.

Lusta beszélni. Van ilyen. A régi öregek úgy tartották, hogy amelyik kisgyerekek sokára ered meg a szava, olyan beszédes lesz később, hogy nem lehet majd elhallgattatni – nyugtatta övéit a dédmama, a fiatalasszony azonban nem osztotta a véleményét. Szerinte a kislányt megzavarja a kétnyelvűség. A kicsi fejében összekavarodnak a fogalmak, nem tudja feldolgozni a rengeteg kétnyelvű ismertet, ez késlelteti a beszédben. Maholnap óvodába megy, és képtelen lesz megértetni magát szegényke...

Nyomós érvnek bizonyult. Hatására hangozt, azaz szót váltottak a házbeliek, és már csak a dédmama látogatásai vágtak rendet az egynyelvűség vetésében. Ő még a maga módján szólt a kicsihez, hadd szokjon hozzá a füle, hadd tanulja.

– „Attól félek, hogy ha mi kidőlünk a sorból, a nevé sem tudja majd szépen kimondani, leírni a dédunokánk!” – panaszkodott néha az öregjének.

Mintha megérezte volna! A kislány első osztályos irkáin a családnév ó-járól lemaradt az ékezet. A magyar keresztnéve is hosszúnak bizonyult kimondani, leírni. Pergett a nyelve, de csacsogása közben mindegyre akadoztak, bukdácsoltak a magyar szavak, és az aránylag még fiatal nagyszülők azon kapták magukat, hogy „mosu” meg „bábá” lettek. A kedveskedésük sem talált kellő visszhangra, ha magyarul hangzott el. Hát nem is erőltették a szót. Nem akarták, hogy azért húzódozzon tőlük a kislány, mert csak félig-meddig érti meg őket, nem akarták elveszíteni az unokájuk szeretetét. És nyilvánvalóan nem akartak éket verni a fiatalok közé.

Egyenlőtlenülé váltak az erőviszonyok. Előbb csak a meny, aztán már saját fiuk is, majd az óvoda, az iskola, sőt az utca is felhígult, a többség nem beszél magyarul.

– „Ők sokan vannak, mi kevesen...” – mondogatta egymásnak az ötven esztendő házaspár, ha kettesben maradt, és senki nem hallotta. A végkövetkeztetés pedig: – „Szélmalomharc ez az egész!”

A kérdést viszont senki sem tette fel nekik, az ott feszül a levegőben: nem inkább gyávaság ilyen könnyen kihátrálni?... (Nyugati Jelen, Arad megye)

Kutyaszalonna?!

A minket is tanítvánnyá tevő Jézustól kapott feladatunk, hogy minden népet tanítvánnyá tegyünk. Persze, nélküle ez nem működik, de azért nekünk is tennünk lehet, sőt kell az egyház növekedése érdekében. Pelbárthidán másfél éve tartunk külön bibliaórát cigány nemzetiségűeknek. Évekkel ezelőtt próbálkoztunk a cigány lakosok gyülekezetbe integrálásával. De ez nem sikerült.

Így utólag nézve, az eddigi tapasztalatok alapján azt gondolom, hogy nem is az integrálás a jó megoldás. A roma gyerekek még részt vettek, illetve részt vesznek mai napig a vallásórákon, esetleg a konfirmációi előkészítőkön, de az idősebb generációt szinte lehetetlen volt megszólítanunk. Ennek érdekében kezdtük a néhai iskola épületében a speciálisan cigányoknak szóló bibliaórák foglalkozásokat. Úgy néz ki, hogy ez bevált.

Hetente, szerda délutánonként szoktunk találkozni átlagosan tizenhét résztvevővel. Lassan kezdetünk további lépéseket is tenni ez ügy érdekében. A roma lakosság száma rohamosan növekszik a faluban, egyre inkább szükséges a felzárkóztatásuk, a helyes irányba terelelésük. Nem feltétlenül a saját kultúránkra történő átnevelésük az elsődleges cél. Nem az integrálás az elsődleges cél. Azt szeretnénk, hogy felismerjék saját kultúrájukon belül, mi az, ami helyes és mi az, ami helytelen a Szentírás tanítása szerint.

Sokan talán mosolyognak az olvasók közül, de mégis írom, hogy arra szeretnénk rávezetni a cigányokat, hogy belásák, saját érdekük alakulni, a Biblia tanításának megfelelni. Ennek segítségével könnyebben megtalálhatják helyüket és feladatukat közvetlen környezetükben és a faluban. Az e téren lévő rövid tapasztalat azt mutatja, hogy leginkább a változni akaró romák ösztönözhetik honfitársaikat a felzárkózásra. Az is megjegyzendő, hogy a helytállással, bizonyos szintű felzárkózással és példamutatással megcáfolhatnák a velük szembeni negatív előítéleteket.

„Kutyából nem lesz szalonna” – azaz, az ember önmagától nem változhat. Igen. De igaz ez nem csak a cigányokra, hanem mindannyiunkra. A reformáció félevezredes ünnepén számunkra csak az a kérdés, hogy akarunk-e annyira visszatalálni a Forráshoz, hogy „még a cigányokról” is elhisszük, hogy Krisztus által lehetnek jó keresztyének? Mert, hogy ez lehetséges, az nem kérdés!

A ma gyülekezete

Az elmúlt évek, évtizedek során gyakran felmerült a következő kérdés: Lesz-e jövője népünknek, egyházainknak, közösségeinknek? Az elfogyás gondolata mellé társulnak a jövő generációját érintő aggodalmaink is. Az ő távolmaradásuk a gyülekezeti és közösségi élettől, komoly problémát jelent. Nyilván ennek rengeteg oka lehet, viszont az egyik legalapvetőbb gond azzal a felfogásunkkal van, miszerint a fiataljaink a jövő gyülekezete. Sokkal célszerűbb lenne, hogyha nem csupán a jövő gyülekezetét látnánk fiataljainkban, hanem úgy kezelnénk őket, mint a ma gyülekezetét. Tizenéveseinkre nem később lesz szükség, hanem rájuk éppen ma van szüksége a gyülekezeteknek, az egyháznak.

Ebből az elgondolásból kiindulva, az Aradi Református Egyházmegye Ifjúsági Találkozót szervezett a Reformáció 500. évfordulójának keretén belül, ahová a megye református gyülekezeteiből érkeztek a fiatalokat. Hála legyen Istennek, a fiatalok szép számban (mintegy 60-an) jelentkeztek a lelkipásztoraiknál. A találkozóznak az Arad-belvárosi református templom és gyülekezet adott otthont.

Az alkalom 10 órától vette kezdetét Vékony Zsolt József, egyházmegyei ifjúsági előadó köszöntésével, majd Módi József, az egyházmegye esperese hirdette a fiatalok között Isten Igéjét. „Annak ellenére, hogy ma nem »menő« a krisztusi elvek szerint élni, hosszú távon mégis ez vezet el a boldogságra és az örök életre” – szólt az üzenet a fiatalok felé.

Ezt követően a bihari KRISZBI együttes vezetésével közös dicsőítés következett. Változatosabbnál változatosabb ifjúsági énekeket húztak elő a tarso-lyukból, amelyek modern hangszere- és dallamvilága miatt elnyerte a fiatalok tetszését. A közös éneklés után Mikló Boldizsár, nagyszalontai lelkipásztor és egyházkerületi katekétikai előadó *Követés* címmel interaktív előadást tartott a fiatalok számára.

Ezzel azonban nem ért véget a találkozó, hiszen a Csiky Gergely Főgimnázium dísztermében egyórás játékblokk következett Módi Kinga, ágyai református vallásnár vezetésével. A játékok nagyon megmozgatták a fiatalokat, és ezáltal is jobban megismerhették egymást, sőt igazi kikapcsolódást jelentett a számukra. A találkozó közös ebéddel zárult, amelyen kötetlen beszélgetés alakult ki.

VÉKONY ZSOLT JÓZSEF

IN MEMORIAM

Székely Lajos (1933–2017) érszöllősi lelkipásztor

Nagyváradról érkezett a Teológiára. Jókora kerülővel, de azt a „csavart” nem ő választotta. Jól emlékszem vissza: a szabadság megélése volt, midőn Lajos bátyánk 1979 őszén beült közénk – a kolozsvári Teológia IV. évfolyamára. Tanulmányait húsz és fél esztendővel korábban kellett megszakítania. Megbilincselten! Amikor a saját árnyékától is rettegő önkény bosszúja már sokadik alkalommal csapott le a lelkészsképző intézetre.

Számára is, számunkra is új időket sugallt a tény: az egykori politikai fogoly folytathatja és bevégezheti fiatalon választott pályáját. A megroppantott életút egyszerre csak újra megnyílt.

„Csillogó emlékezőképessége van!” – állapítottuk meg, amikor megismerkedhettünk vele. A szülőfalujában és az iskolázás során szerzett élményeit osztotta meg velünk elsősorban, ő, aki még azokban az években tanulmányozott bő hét féleven át, amikor közöttük járt a tanári „aranycsapat” többsége. Jóllehet 1979-ben is biztosítva volt a lelkiismeret és a szólás szabadsága (akárcsak a kommunista rezsim kezdete óta), Lajos bátyánk okosabbnak tartotta, ha magának tartja meg a letartóztatása óta eltelt 20 esztendő emlékeit és tapasztalatait.

20 ÉV UTÁN

Professzoraink a megszenvedett foglyot, a helytálló munkást, a családapát becsülték benne. Mi, hallgatók fiatalos lendületét és beilleszkedő készségét pontosztuk, amellyel feltalálta magát társaságunkban, szobaközösségünkben.

Tanáraink között ketten is voltak, akik már 1956 és 1959 között is tanították őt (Geréb Pál és Juhász István). Mi több, a fiatalabb tanárok egyikével, Kozma Zsolttal évfolyamtárs is volt. Ez új helyzetben pedig, az 1979–80-as egyetemi év folyamán az egykori „osztálytárs” évfolyamvezető tanára is lett egyben Székely Lajosnak! (Megjegyzendő: Kozma professzor maga is „belülről” ismerte a börtönéletet. 1952-ben szervezett csoportban nyomtattak és szórtak kommunistaellenes röpcédulákat: emiatt kapott többedmagával börtönbüntetést.) És – mintegy ráadás: Erdő János unitárius professzor, aki épp a Teológia rektora volt 1979-ben, korábban a Duna-deltabeli rabtáborok egyikében „munkatársa” volt Székely Lajos kollégáknak!

Csak hogy Lajos bátyánk a közkegyelem életbelépése után (1964) sem térhetett vissza a Teológiára. Tizenöt évig építkezéseken dolgozott kőművesként. Ez idő alatt nősült meg.

Tanulmányai idején felesége és leánya ott-hon élték dolgos-tanuló életüket Nagyváradon. Akkor fel sem mértük, milyen anyagi áldozatot jelent a családnak, hogy Lajos bátyánk hosszú hónapokra nem vihet haza fizetést. Az

ünnepi legációk szolgálatokra elutazva pótolta szerényen a pótolandókat.

A NAGYOBB TESTVÉR

Miként viszonyult ő maga hozzánk, tapasztalatlan diáktársaihoz? Igaz megértéssel, érdeklődéssel, ragaszkodással. Minden hétköznap reggel megjelent az intézeti közös ahítatokon, nem riasztotta el némelyikünk csetlő-botló igehirdető próbálkozása. Majd a későbbi évek során hű és mindenkivel törődő szolgatárs maradt évfolyamunk kebelében.

A sikeres vizsgák végeztével önálló gyülekezeti munkát kapott szülőföldjén: az Érmelléken, Érszöllősön. Szolgálatait a legnagyobb odaadással végezte. A pasztorációt, de a külső építkezést is. Mindezt jelzi a papi lak felújítása (majd egy új épület felhúzása), a templomjavítás, harangöntés. Közben a gyülekezetépítés is haladt.

Hogy milyen volt lelkipásztorának, megítélhető annak alapján, ahogyan fiatal éveinek megnyomorítóihoz viszonyult. Krisztusi szeretettel viseltetett rabtartói iránt: egyiket sem emlegette név szerint, nem is kárhoztatta viselkedése, durvasága és embertelensége miatt. Milyen jóságos lelkülettel lehetett hát szeretett hívei iránt?!

Ma már könyv és folyóirat, hangszalag és internet-anyag is tanúskodik életéről. A sok epizódot, amit az évtizedek során átélt, csak részben mesélte el. Ígerte ugyan, hogy sok közlendővel szolgál még. De már a tavaly megcsappant az ereje. Az idei tavaszra pedig már alig maradt meg valami belőle, amikor kórházi ágyán fogadott látogatókat. Így vitte magával tekintélyes élményrakománya jókora hányadát. Bánkódhatunk emiatt, és egyáltalán: elköltözésén – szeretett családjával és egykori gyülekezetével együtt. Maradjon meg élete és példája ihlető erőként.

Akik csak ismerhettük, megköszönjük az egyház Urának, hogy a nehéz életszakasz után megfáradást nem ismerve, huszonkét évig vezethette a rá bízott gyülekezetet.

BALOGH BÉLA

Hitvalló magyar reformátusok

Március 14-én a temesi egyházmegyéhez tartozó szapárfalvi református gyülekezet 12 tagú küldöttsége székelyföldi utazásra indult, nevezetesen Kézdivásárhelyre, a nemzeti ünnep alkalmából.

A történet úgy kezdődött, hogy a 2016. július 10-i szapárfalvi falunapra eljött Beder Imre kézdivásárhelyi református lelkész is családjával, aki pályafutását annak idején Szapárfalván kezdte. A lelképásztor egy presbiteri határozattal érkezett, miszerint szeretnének testvérgyülekezetnek fogadni minket!

Megérkezésünk után, március 15-én egy egész napos programba kapcsolódhattunk be. Reggel 9 órakor a belvárosi református templomban istentisztelettel kezdődött az ünneplés. Csizmadia Ferenc meghívott lelkész igehirdetésében kihangsúlyozta, hogy magvetés nélkül nincs gyümölcstermés. A forradalmárok áldozata, bátor helytállása is magvetés. Ahogy magvetés volt és a mai napig az a keresztyének kiállása hitük mellett.

A templomi rövid műsor után, melyet a Református Kollégium diáksága, valamint a mezőtúri és mezőkövesdi diákok adtak elő, csatlakoztunk a megemlékezésekbe. Mi a kaszárnyánál összegyülekezett csoporthoz társultunk. Itt is, amint a város több műemlékénél – a Túróczi Mózes sírjánál és szobránál, Bem József szobornál, a Petőfi domborműnél és szobornál, Szacsвай János domborműnél, Kossuth Lajos szobornál, a Hősök emlékművénél, a Molnár Józsiás mauzóleumban – ünnepi műsorral (köszöntő beszéd, szavaltatok, ének-lés), koszorúzással hajtottunk fejet a hősök előtt. Bartos Károly iskolalelkész beszédéből szívembe vésődött, hogy mi nemcsak egy szabadságszerető, lángoló nép fiai, hanem egy lángoló szívű Isten gyermekei is vagyunk.

A KÖZÖSSÉG ÜNNEPE

A felvonulás szervezeten történt, a főtér négy bejáratán át érkeztek a diákok, lovas huszárok és hagyományörző csoportok. A környező falvak küldöttségeinek lovas-szekeres bevonulása hosszabb ideig tartott, mert sok település képviselte magát. Énekszóval, zászlókat lengetve érkeztek, lelkesen, a zord időre fittyet hányva.

A központi ünnepe a Gábor Áron téren zajlott. Bokor Tibor, Kézdivásárhely polgármestere köszöntőbeszédében elmondta: „a magyar szabadságszerető nép, amely igényt tart a törvény által szavatolt jogaira, amiért Gábor Áronék a vérüket hullatták. Igényt tartunk egyházaink és közösségünk javaira, arra hogy használhassunk jelképeinket, igényt tartunk az önrendelkezésre.” „Dicső példát adott minden eljövendő nemzedéknek Kézdivásárhely is. (...) A magyarság örökös tisztelettel és hálával tekint Kézdivásárhely hőseire. Egyaránt mindazokra, akiket feljegyeztek a krónikák és azokra, akik névtelen vitézei voltak a nagy idők-

nek.” – mondta el ünnepi beszédében Tállai András, a Magyar Kormány parlamenti és adóügyekért felelős államtitkára. Az ünnepi műsorban közreműködött a Tanulók Klubja fúvószenekar, a Református Kollégium és a Nagy Mózes Elméleti Líceum zenekara és diákjai. Szónoklatot mondott a Zúg Március szónokverseny győztese, szavalt a március 15. tiszteletére szervezett szavalóverseny nyertese.

KÖZEL KERÜLNI A TESTVÉRHEZ

A délután folyamán a néprajzi múzeumba majd városnézésre kalauzolt el bennünket Beder Imre lelképásztor és dr. Dimény Attila muzeológus. Értékes hagyaték a mintegy tucat mesterség munkaeszközökkel és termékekkel

való gazdag tárgyi bemutatója. A babakiállítás is valódi kuriózum a több mint száz pár népviseletbe öltöztetett babával. Sok érdekességet láttunk és hallottunk a céhek és udvarterek városáról. Sajátos fejlődés története van az 590 éves városnak, melyet az építkezés, a házak elrendezése is jól szemléltet.

Az ünnep minden mozzanatán, olykor háborzongatón is, átsütött a hamisítatlan, nyers hazafiság, a székely virtus. Visszacsengek Bartos Károly szavai, hogy a forradalmi láng Krisztus szeretetének tüzétől kell átitatva legyen ahhoz, hogy ne perzseljen, pusztítson, hanem meleget árásson. Olyan jó, hogy így is lehet ünnepelni: a hősöket tisztelve sem feledve Krisztus áldozatát, aki méltán mondhatta: „nincsen nagyobb szeretet annál, mint amikor valaki életét adja barátaiért.” Ha hiszünk abban, aki ezt vérével megpecsételte, akkor lesz identitásunk gerinces, nemzetünk szeretete más népeket tisztelő, ünneplésünk méltóságteljes.

Köszönettel tartozunk Beder Imre lelkésznek, feleségének és a református gyülekezetnek, immár „nagyobb testvérünknek” a minden részletre kiterjedő ellátásért, a figyelemért és szeretetért, amivel körülvettek bennünket ottlétünk alatt.

CSIZMADIA CECILIA

Az európai protestáns közösség EU párti

Az Európai Protestáns Egyházak Közössége (GEKE) tagegyházai nevében, nyilatkozatban kötelezte el magát az európai értékek és békés együttműködés mellett az elmúlt évek széthúzásával és krízisével szemben.

A jelképes üzenetet hordozó helyszínen, Wittenbergben megtartott tanácskozás nyilatkozatában a tagegyházak a közösség mellett álltak ki:

„Ma aggodalommal szemléljük, hogy az elmúlt években az EU tagállamait és az európai társadalmakat megosztó törések, szakadékok és ellentétek drámai mértékben felerősödtek. Nem született közös válasz a menekültek és migránsok ügyében, sem jogi értelemben, sem a közös európai értékek tekintetében. Tíz éves krízist követően is nyomasztó és nyugtalanító egyes európai országok és társadalmak gazdasági és szociális helyzete. A Egyesült Királyság lakosságának többsége szavazatával hazájának kilépése mellett döntött az EU-ból. Az emberek egyre inkább elfordulnak az európai integrációs projektől. Politikai pártok azzal tesznek szert támogatókra, hogy ezt a légkört terjesztik és elhitetik, hogy problémáikra nemzeti határokon belül, az EU feladásával találhatnak megoldást.

Ezzel szemben megerősítjük, hogy nem tudunk elképzelni protestáns egyházi életet többé Európában egyházakat szerte Európából magába foglaló közösségünk nélkül. Az evangélium arra hív minket, hogy ne féljünk és aktívan támogassuk a békés együttélést (János 14,1; Máté 5,9). Az »egység a megbékélt különbözőségben« az Európai Protestáns Egyházak Közösségének önértelmezésévé vált. Ez a jelmondat teológiai és spirituális meggyőződésünket juttatja kifejezésre, de gyakorlati megvalósítása társadalmi-politikai jelentőséggel bír. Európa politikai valóságára nézve rendületlen meggyőződésünk, hogy ha ismét kizárólag a nemzetekre támaszkodunk, bárhogy is határozzuk meg azok mibenlétét, nem tarthatjuk fent a békés és kölcsönösen előnyös együttélést Európán belül és a kontinensen túl. Azok a kihívások, amelyekkel ma szembe kell néznünk, európai megoldások után kiáltanak; legyen szó a klímavédelemről, más földrészekkel való baráti kapcsolatokról és azok fejlődéséről, a globalizáció kezeléséről és sok egyébről.” (*reformatus.hu*)

Évforduló

SZENCI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

350 éve, 1667 májusában hunyt el Szent Kertész Ábrahám nyomdász. Nagyváradi (1639/40-60), kolozsvári (1661-62), nagy-szebeni (1663-67) nyomdájából közel 150, általunk ismert kötet került ki –

köztük Geleji Katona István, Szentzi Molnár Albert, Comenius, Komáromi Csapkés György, Apáczai Csere János és a puritán írók művei. Legnagyobb alkotása a *Váradai Biblia*, melynek újszövetségi része még Váradon (1660), ószövetségi része a török ostrom miatt már Kolozsváron (1661) készül el.

C. K. BARRETT (1917–2011)

100 éve, 1917. máj. 4-én szül. Charles Kingsley Barrett brit bibliatudós, metodista lelkész, a Brit Akadémia tagja (1961). A Durham-i Egyetem lektora (1945), prof. a (1958-82). A *Society for New Testament Studies* (SNTS) bibliakutató társaság elnöke (1973). Újszövetségi biblika teológiai művei mellett fontosak kommentárjai: Jn (1955); Róm (1957); 1Kor (1968); 2Kor (1973); ApCsel (1994, 1999). XVI. Benedek pápa (J. Ratzinger): *A názáreti Jézus II.* (2011) c. könyvében nagy tisztelettel idézi őt.

MUSNAI LÁSZLÓ (1888–1967)

50 éve, 1967. máj. 8-án hunyt el Musnai László ref. teol. tanár, művelődéstörténész. Marosszentimrei (1913-14), tekei (1914) lp.; nagysajói esperes (1927-33). A nagyenyedi ref. koll. vallásánára (1933-48), rektor-professzora (1933-37); a Nagyenyeden megszervezett *Bethlen Gábor Teológiai Akadémia* (1941-45) igazgatója. Kutatási területe: a jánosi iratok, a magyar bibliafordítások, Nagyenyed és kollégiumának művelődéstörténete, Kőrösi Csoma Sándor.

Reformátor díszdobozos sörválogatás

Újabb mehökkentő kezdeményezés látott napvilágot a reformáció 500. évfordulóját ünneplő protestánsok között: reformatori ünnepi sört dobtak piacra.

A gyanútlan protestánsok most már joggal kezdenek gyanakodni, hogy a protestantizmus fél évezredes fordulójának gazdag hullámai olyan dolgok is meg szeretnék lovagolni, aminek vajmi kevés köze van a kegyelemből, hit által való üdvösség evangéliumi üzenetének mozgalmához.

A Luther-legó játék és a protestáns szökőkút után újabb gyöngyszeme született a protestáns vállalkozói szellemnek: Luther és Kálvin márkájú sörkülönlegességeket dobtak piacra élelmes vállalkozók. Mert hát mikor igyon meg a derék protestáns atyafi egy sört, ha nem éppen e jeles, ünnepi évben?

A sörtöket jobb ügyekhez is méltó alapos-sággal teológiai szakleírással és egyháztörténeti körítéssel is ellátták. Íme a gyártó tájékoztatása:

A Luther sör egy tradicionális német félbarna sör, egy hagyományos régi sör típus, gyökerei miatt ezt a sört fogyasztotta Luther Márton is a maga korában. „Egyél finomat, igyál tiszta sört és olvasd az Igazságot.” (Luther Márton). A Kálvin sör különlegessége, hogy a komló fehérboros jegyeket ad a sör ízéhez, ezzel utalva arra, hogy Kálvin inkább borkedvelő volt. „Italozni nem ördögtől való...” (Kálvin János) „...de ne válj semminek a rabjává...” (Pál apostol). Mit üzen ma neked Kálvin? A maláta, a komló, a víz mind a Te-

remtő ajándéka, nem ördögtől való. Azért teremtette, mert örömről és vidámságunkról is gondoskodni akart. Kóstold csak meg, kicsoda ízvilág, kicsoda harmónia! Ne hörpintsd hát mértéktelenül és hálátlanul, hiszen Isten teremtő jósága ebben is megmutatkozik!

Mit lehet erre mondani? Talán azt, hogy az üzleti szellem és a teológiai kiskapu összefonódásának ravasz esete ez, hiszen a díszdobozukon az üdvösség négy kegyelmi ajándékát is felsorolják, az amúgy méregdrága italok megvásárlása után a templomot és a hitéletet hanyagoló protestáns sörivők egy kicsit hitvallóbbnak és szentebbnek érezhetik magukat. Két sör után mindenképpen.

VISKY ISTVÁN

Fricska

A vallásórán a lekipásztör próbálja elmagyarázni a gyermekeknek, hogy a földi hatalom fölött Isten uralkodik, ezért az ószövetségi történetek alapján elmagyarázza Izrael király-

ságának bukását. Az óra végén megkérdezi a gyermekeket: – A király is és a királynő is erősek, de van-e náluk is erősebb? – Igen, az ász! – vágja rá a harangozó unokája.

HARANGSZÓ

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezeti lapja
ISSN 1221-0323
Megjelenik kéthetente.

Szerkesztőbizottság: Ghitea-Szabó József-Levente, Oroszi Kálmán, Rác Ervin, Szomor Attila, Tokár Sándor, Tótos Beáta, Wagner Erik. Felelős szerkesztő: Visky István. Tördelőszerkesztő: Petrikó Ildikó.
Szerkesztőség: BH-410202 Nagyváradi, Sulyok István u. 9. sz. Tel.: 0726-242.824, 0259-435.386. E-mail: harangszoujsag@gmail.com
Honlap: www.kiralyhagomellek.ro, www.facebook.com/harangszo, www.harangszoujsag.wordpress.com.
Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szent István Kertész Ábrahám Nyomdájában. Felelős vezető: Wagner Erik.
A lap terjesztése a lelkési hivatalokon keresztül történik. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező írásokat rövidített és szerkesztett formában közölje. Meg nem rendelt kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.